

па и у насъ, сж склонни да приематъ, че сръбскитѣ опити да се освободятъ отъ турското владичество и да образуватъ самостоятелна държава прѣдхождатъ съ много години нашитѣ. Ала едно по-внимателно взирание въ миналото е достатъчно да ни убѣди, че това, ако не е една на нищо неоснована легенда, е поне едно убѣждение, което не почива върху обективно изслѣждане на историческитѣ факти. Опити да се освободятъ отъ турско владичество българитѣ сж правили още отъ първия день на своето подчинение, та до послѣдния на робския си животъ. Нѣкои отъ тѣзи опити сж добивали такива размѣри, че застрашавали сериозно владичеството на турската държава надъ земята населена съ българи. И ако тѣ, все пакъ, не сж постигали замисленигѣ резултати, се дължи повече на външни и странични обстоятелства, отколкото на устойчивия духъ у възстаналитѣ. Наистина, българскиятъ народъ сравнително сръбския е много по-миренъ и по-уседналъ. Той не се възпламенява като него и не жадува за гороични дѣла. Нему е потребна земя, потребни му сж условия за миренъ животъ, и се улавя за оружие само тогава, когато тия условия бждатъ или сериозно застрашени, или когато ги е вече изгубилъ. Оръжието за българина е срѣдство, къмъ което рѣшава да прибѣгне само въ краенъ случай. Но взелъ ли го е въ ржка, той не го захвърля, додѣто не се убѣди окончателно, че или е безсиленъ да устои своитѣ права до край, или додѣто не съзре първитѣ признаци на склонность у владѣтеля да му гарантира правото на собственъ имотъ и на собствена честъ. Отъ тамъ и липсата у българина на пиететъ къмъ тия революции, които дори не намиратъ мѣсто и въ народнитѣ му пѣсни. Собствено, той пѣе за юнаци и за хайдутѣ, но пѣе, не за да славослови тѣхнитѣ кървави дѣла, а, за да изтъкне по-скоро мотивитѣ на тѣхната борба: защита на мирния животъ. А понеже идеята за миренъ животъ, за лична собственость е по-близка до идеята за самостоятелна държава, то смѣло може да се прѣдположи, че послѣдната възниква у насъ, макаръ и спонтанно, много по-рано, отколкото у кой и да било другъ отъ подчиненитѣ на Турция народи.

Съвсѣмъ другъ е характерътъ на сръбскитѣ революции, както е другъ и сръбскиятъ националенъ характеръ. Сърбинътъ, прѣди всичко, е романтикъ. Той се блазни много повече отъ подвига, отколкото отъ неговитѣ резултати. За